

Διδάσκω τα Αρχαία Ελληνικά ως ξένη γλώσσα (Γ2)

1. Σχέδιο μαθήματος: *Γυναικείες αρετές*

Ελένη Α. Κολλυροπούλου, ΠΕ02

Σχέδιο μαθήματος:	<i>Γυναικείες αρετές</i>
Επίπεδο	Μέτριο – Μεικτή ομάδα
Προϋπάρχουσα γνώση	Οι εκπαιδευόμενοι της ομάδας-στόχου γνωρίζουν τη γραμματική της αρχαίας γλώσσας, βασικές συντακτικές δομές: υποκείμενο, αντικείμενο, προσδιορισμούς, σύνδεση προτάσεων: παρατακτική, υποτακτική, μόρια: να, μην.
Ομάδα-Στόχος	Μαθητές και μαθήτριες της Γ΄ τάξης Λυκείου (ΟΠ Ανθρωπιστικών Σπουδών)
Μέθοδος διδασκαλίας	Εφαρμογή του επικοινωνιακού μοντέλου , με εστίαση στον τύπο (εστιασμένες διεκπεραιωτικές δραστηριότητες), το οποίο συνδυάζεται και με κειμενοκεντρική προσέγγιση , κριτική ανάλυση λόγου και αξιοποίηση στοιχείων από το μοντέλο του γλωσσικού εισαγόμενου (προφορικού ή γραπτού).
Ενδεικτική διάρκεια	2 διδακτικές ώρες (03)
Θέμα	Ο σύνδεσμος <i>ώς</i> και η λειτουργία του
Επικοινωνιακή περίσταση	Γυναικείες αρετές Δίκη
Σκοπός διδασκαλίας	Ανάπτυξη γλωσσικής ικανότητας με αναγνώριση και χρήση (γραπτά) του συνδέσμου <i>ώς</i> σε ποικίλα περιβάλλοντα.
Στόχοι διδασκαλίας :	Να μπορούν οι εκπαιδευόμενοι στο τέλος του μαθήματος:
Αφορούν:	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν και να χρησιμοποιούν με ευχέρεια λεξιλόγιο που συναντάται σε δικανικούς λόγους • Να κατανοούν το περιεχόμενο ενός δικανικού λόγου, λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο • Να αποδίδουν στη νεοελληνική γλώσσα το αρχαίο κείμενο • Να κατανοούν και να χρησιμοποιούν σωστά (γραπτά) το σύνδεσμο <i>ώς</i>
• γλωσσικά στοιχεία (λεξιλόγιο, μορφοσυντακτικά φαινόμενα)	
• αντίστοιχες γλωσσικές πραγματώσεις: ικανότητα κατανόησης της χρήσης αυτού σε συγκεκριμένη επικοινωνιακή περίσταση (υφολογική	

<p>διαφοροποίηση).</p> <ul style="list-style-type: none"> • μεταγλωσσική επίγνωση και σχολιασμός. • ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των μαθητών και ενδυνάμωση των κινήτρων κατάκτησης της γλώσσας. 	
Γλωσσικές δεξιότητες	Πρόσληψη και παραγωγή προφορικού και κυρίως γραπτού λόγου
Διαδικασία	Ο εκπαιδευτικός διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευομένων, συντονίζει την ομάδα, την καθοδηγεί, την εμπυχώνει, διορθώνει θετικά αξιοποιώντας τα λάθη, ασκεί συμβουλευτικό ρόλο. Είναι ο διοργανωτής πόρων, αναλυτής των επικοινωνιακών αναγκών της ομάδας, παρατηρητής και αξιολογητής.
<p>Δραστηριότητες</p> <ul style="list-style-type: none"> • παρουσίασης και κατάκτησης της νέας γνώσης • αξιολόγησης (ανάλογα με τη συμμετοχή και τις επιδόσεις στην πρόσληψη και παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου). 	Οι εκπαιδευόμενοι εμπλέκονται σε συζήτηση, παιχνίδι ρόλων/προσομοίωση, αγώνα λόγων, μελέτη γλωσσικής δομής, ατομικές ή ομαδικές δραστηριότητες κριτικής ανάλυσης λόγου και άλλες που στοχεύουν στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων που προαναφέρθηκαν.
Διάδραση	Διδάσκων-μαθητές/μαθητή, μαθητής-μαθητή, μαθητής-μαθητές, μαθητές προς μαθητές.
Τρόπος εργασίας	Εργασία σε ζεύγη, σε ομάδες, συζήτηση με όλη την τάξη, ατομική και ομαδική εργασία.
Διδακτικά μέσα/υλικό	Χαρτί, μολύβι, πίνακας, ΗΥ ή κινητό, πρόσβαση στο Διαδίκτυο, φωτοτυπίες, φύλλα εργασίας. <i>ΛΥΣΙΑΣ, Ὑπὲρ τοῦ Ἐρατοσθένους φόνου ἀπολογία §§ 6-8</i>
Εναλλακτικές προτάσεις	Δημιουργία μιας ιστορίας (δημιουργική γραφή), προσομοίωση ή γλωσσικές ασκήσεις με τη χρήση λογισμικών π.χ. Hot potatoes.
Επέκταση του σχεδίου διδασκαλίας	Χρήση και λειτουργία του <i>ώς</i> σε ποικίλα μορφοσυντακτικά περιβάλλοντα ή Αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις (τρόπου)

2. Πορεία διδασκαλίας (μοντέλο της Willis)

2.1. Προδραστηριότητα

- Παρουσίαση του θέματος
- Ενεργοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης (αναφορά σε παρόμοιες περιπτώσεις) (2 δραστηριότητες)

2.2. Κύκλος δραστηριοτήτων

Πριν από την ανάγνωση:

- Κατανόηση των συμβάσεων που ακολουθεί το υπό επεξεργασία κειμενικό απόσπασμα (δομή δικανικού λόγου, σε ποιο σημείο του λόγου ανήκει το επιλεγμένο απόσπασμα, το επικοινωνιακό πλαίσιο, διατύπωση υποθέσεων – προσδοκιών των μαθητών/-τριών με βάση το εισαγωγικό σημείωμα και τον τίτλο) (1 δραστηριότητα)

2.3. Εστίαση στα γλωσσικά στοιχεία

Κατά την ανάγνωση:

1. Ταχεία/επιλεκτική ανάγνωση με στόχο την αδρομερή κατανόηση του κειμένου
2. Αναζήτηση ρημάτων και υποκειμένων στο κείμενο (Δραστηριότητα A1)
3. Χωρισμός κατά κώλα - Προσεκτική ανάγνωση του κειμένου σε τοπικό επίπεδο, για να κατανοηθούν συγκεκριμένες πληροφορίες σε προτασιακό επίπεδο (Δραστηριότητα A1)
4. Ταχεία/επιλεκτική ανάγνωση με στόχο την αναζήτηση βασικών πληροφοριών σε τοπικό επίπεδο (Δραστηριότητες A2, A3, A4)
5. Κατανόηση λεξιλογίου με ερμηνεία δύσκολων λέξεων και εννοιών - προσφορά *δομημένου γλωσσικού εισαγομένου (διεργαστική καθοδήγηση)* - (Δραστηριότητες B1, B2, B3)
6. Ερμηνεία λεξικογραμματικών επιλογών του συγγραφέα με στόχο την προσέγγιση και ερμηνεία της ιδεολογικής οπτικής του κειμένου (Κριτική Ανάλυση Λόγου) (Δραστηριότητα Γ1)
7. Εστίαση στον τύπο: Η χρήση του ΩΣ (οι μαθητές /-τριες ερμηνεύουν τη χρήση του ΩΣ σε προτασιακό επίπεδο με αξιοποίηση της διαγλώσσας τους) (Δραστηριότητες Δ.1.i, ii)

2.3. 1. Ανάλυση

Ο/Η διδάσκων/-ουσα συντονίζει τη συζήτηση των σημείων που δυσκόλεψαν τους εκπαιδευομένους και εξηγεί τις ορθές απαντήσεις. Ο μαθητές παρουσιάζουν στην ολομέλεια τα σημεία που τους δυσκόλεψαν στο Φύλλο εργασίας και διατυπώνουν απορίες.

2. 3. 2. Εξάσκηση

Μετά την ανάγνωση:

1. Κατανόηση και ερμηνεία αρχαίου κειμένου-απόδοση στη νεοελληνική γλώσσα (Δραστηριότητα Ε1)
2. Αναγνώριση και χρήση του ΩΣ σε ποικίλα γλωσσικά περιβάλλοντα (Δραστηριότητες Ε2i, ii).
3. Σχολιασμός από τους μαθητές και μαθήτριες της βασικής ιδέας του κειμένου (Δραστηριότητα Ε3, 4).

Βιβλιογραφικές αναφορές

A.

Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Αν. (2001). Ιδεολογήματα και δανεισμός. Στο Χάρης, Γ. (επιμ.) Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα (σσ. 63-71). Αθήνα: Πατάκης

Αντωνίου, Μ. & Λιβιέρη, Ασπ. (2014). Κατανόηση γραπτού λόγου. Στο Μ. Ιακώβου (Επιμ.) Επιμορφωτικός οδηγός: Γενικές αρχές διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (σσ. 102-131). Θεσσαλονίκη: Υ.ΠΑΙ.Θ.

Βαρμάζης, Ν. (2007). Τα αρχαία ελληνικά στη νεοελληνική εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ.

Βαρμάζης, Ν. (2008). Διδακτική των αρχαίων ελληνικών, από την παράδοση στην ανανέωση της διδακτικής μεθόδου. Αθήνα: Πατάκη

Ellis, R. (2008). *The study of Second Language Acquisition*. Oxford: OUP.

Ζέκας, Χ. (2018). Η διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην Κύπρο (2011– 2015). Στο Δ. Κουτσογιάννης, Γ. Παπαναστασίου & Ν. Αμβράζης (Επιμ.), 38η Ετήσια Συνάντηση Εργασίας του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας του Α.Π.Θ. Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα, 28 Απριλίου 2017 (σσ. 79-92). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών

Κατσιμαλή, Γ. (1999). Κυρίαρχες θεωρητικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Στο Δαμανάκης, Μ. (επιμ.). *Παιδεία Ομογενών: Θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις* (σσ. 221-238). Ρέθυμνο: Εργαστήριο Διαπολιτισμικών Μεταναστευτικών Μελετών.

Κοκκινίδου, Μ. & Τριανταφυλλίδου, Λ. (2017). Από τη θεωρία στην πράξη: Σχεδιάζοντας ένα γλωσσικό μάθημα. Διαχείριση διδακτικού υλικού και ανάπτυξη δεξιοτήτων. Στο ΑΠΘ. *Σχολείο Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Xenios Zeus Erasmus Plus KA2 Project. Ελληνικά για πρόσφυγες. Υποστηρικτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας*. Θεσσαλονίκη.

Koutropoulos, A. (2011). Modernizing Classical Language Education: Communicative Language Teaching & Educational Technology Integration in Classical Greek. *Human Architecture: Journal of the Sociology of Self-Knowledge*, Vol 11, 55-69

Κριαράς, Εμμ. (1988). Αρχαία ελληνική, νέα ελληνική και η διδασκαλία τους. Νέα Παιδεία, Τόμος 12 (Τεύχος 43), σελ. 29-46. Κριαράς, Εμμ. (2004, 4 Νοεμβρίου). «Να διδαχθούν ως ξένη γλώσσα». Τα Νέα, σελ. 7 Λύκου, Χ. (2000). Η Συστημική λειτουργική γραμματική του Μ.Α.Κ. Halliday. Γλωσσικός Υπολογιστής II. Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ. Μπέλλα, Σ. (2011). *Η δεύτερη γλώσσα: κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Πατάκη.

Saville-Troike, M. & K. Barto. (2016). *Introducing Second Language Acquisition*. Cambridge: CUP.

Στάμου, Αν. (2014). Η κριτική ανάλυση λόγου: Μελετώντας τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας. Στο Μ. Γεωργαλίδου, Μ. Σηφιανού, Β. Τσάκωνα (επιμ.), *Ανάλυση λόγου: Θεωρία και εφαρμογές* (σσ. 149-187). Αθήνα: Νήσος.

Χριστίδης, Α.-Φ. (1999). *Γλώσσα, Πολιτική, Πολιτισμός*. Αθήνα: Πόλις.

Χριστίδης, Α.-Φ. (2001). Η αρχαία και η νεότερη ελληνική γλώσσα: η αυτονομία της δημοτικής. Στο Χάρης, Γ. (επιμ.) *Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα* (σσ. 35-43). Αθήνα: Πατάκης

B.

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/poetry/browse.html

<https://www.lifo.gr/prosopa/sholes-gynaikeion-areton-syghrona-kolastiria-didaskoyn-ypakoi-ypotagi-kai-siopi-stis>

http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2336/Istoria-tis-Archaias-Ellinikis-Grammateias_A-B-G-Gymnasiou_html-apli/index2d_2.html

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/browse.html?text_id=38&page=2

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/literature/browse.html?text_id=274#m1

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddel-scott/search.html?lq=%E1%BD%A1%CF%82

Γ.

Οδηγίες διδασκαλίας για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών στη Γ' τάξη Λυκείου

Πρόγραμμα Σπουδών για τα Αρχαία Ελληνικά

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πορεία διδασκαλίας

1. Προδραστηριότητα (05')

- Ποιες αρετές έπρεπε να έχει μια γυναίκα σύμφωνα με αντιλήψεις παλαιότερων εποχών;
- Έχουν αλλάξει οι αντιλήψεις αυτές σήμερα;

- **Δημοτικά τραγούδια**
- **Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας** κ.λπ.
- **«Σχολές γυναικείων αρετών»:** Σύγχρονα κολαστήρια διδάσκουν υπακοή, υποταγή και σιωπή στις γυναίκες

Τι πραγματικά, όμως, διδάσκονται οι γυναίκες σ' αυτά τα ινστιτούτα που ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια και έχουν δημιουργήσει προβληματισμό στη σύγχρονη Κίνα;

<https://www.lifo.gr/prosopa/sholes-gynaikeion-areton-syghrona-kolastiria-didaskoy-ypakoi-ypotagi-kai-siopi-stis>

2. Κύκλος δραστηριοτήτων

Πριν από την ανάγνωση:

Εισαγωγικό σημείωμα (03')

Ο Λυσίας (ίσως 444-380/375 π.Χ.), γιος του Κέφαλου, πλούσιου μετοίκου από τις Συρακούσες, θεωρείται ο πιο προικισμένος από τους ρήτορες. Στην εποχή των Τριάκοντα τυράννων θανατώθηκε ο αδελφός του Πολέμαρχος, δημεύτηκε η περιουσία της οικογένειας και, για να επιβιώσει, ο Λυσίας εργάστηκε ως **λογογράφος**.

Έγραψε **233** λόγους, από τους οποίους σώθηκαν **35**. Όλοι είναι δικανικοί, εκτός από έναν επιδεικτικό (Ολυμπιακός) και τον *Επιτάφιο*. Ο σπουδαιότερος από τους λόγους του είναι ο **Κατά Έρατοσθένη**, που εκφωνήθηκε από τον ίδιο τον Λυσία στο δικαστήριο (403 π.Χ.), για να τιμωρηθεί ο τύραννος Έρατοσθένης ως υπεύθυνος για τον φόνο του Πολέμαρχου. Τα τελευταία λόγια είναι ονομαστά: «Έχετε ακούσει, έχετε δει, έχετε υποφέρει, κατέχετε τα γεγονότα. Δικάστε» («**ἀκηκόατε, έοράκατε, πεπόνθατε, έχετε· δικάζετε**»). Είναι άγνωστη η ετυμολογία των ενόρκων.

Ο **Υπέρ άδυνάτου** έχει θέμα την απόκρουση των κατηγοριών εναντίον πτωχού και ανάπηρου γέροντα, που κατηγορήθηκε ότι αδικώς παίρνει χρηματικό βοήθημα από την πόλη.

Ο **Υπέρ Μαντιθέου** αναφέρεται στην κατηγορία της έμμεσης στήριξης που παρείχε ο Μαντίθεος στους Τριάκοντα τυράννους, αφού υπηρέτησε στο ιππικό, που διέκειτο φιλικά προς αυτούς. Θεωρείται από τους καλύτερους λόγους του Λυσία.

Πολύ γνωστοί επίσης λόγοι του Λυσία είναι ο **Επιτάφιος**, για τους νεκρούς του Κορινθιακού πολέμου (392 π.Χ.), ο **Κατά σιτοπωλών** (= αισχροκέρδεια εμπόρων σιταριού), ο **Κατά Άγοράτου** (κατηγορία για θάνατο στρατηγού), ο **Κατά Φίλωνος** (ως ακατάλληλου υποψήφιου άρχοντα), ο **Υπέρ τών Άριστοφάνους χρημάτων** (σχετικά με δήμευση περιουσίας), ο **Κατά Έργοκλέους** (για κακοδιοίκηση) κ.ά.

Ο Λυσίας είναι ο πιο αξιόλογος ρήτορας μετά τον Δημοσθένη. Χρησιμοποιεί την αττική διάλεκτο. Το λεξιλόγιό του χαρακτηρίζεται από ακρίβεια, δεν περιέχει υπερβολές και μεταφορικές έννοιες. Οι λόγοι του αναφέρονται σε πολλά θέματα και αποκαλύπτουν τις αντιλήψεις, τις αντιθέσεις και τα προβλήματα της καθημερινής ζωής, αλλά αποτελούν και σπουδαίες μαρτυρίες για την πολιτικοκοινωνική και οικονομική ζωή της Αθήνας στην εποχή του (όλοι οι λόγοι του αναφέρονται στη μετά το 404 π.Χ. περίοδο). Γνωρίσματα

της τέχνης του Λυσία είναι η τεχνική αρτιότητα, η ηθοποιία, η συντομία, η σαφήνεια, η πειστικότητα, η περιεκτικότητα.

http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2336/Istoria-tis-Archaias-Ellinikis-Grammateias_A-B-G-Gymnasiou_html-apli/index2d_2.html

ΛΥΣΙΑΣ, Ὑπὲρ τοῦ Ἐρατοσθένους φόνου ἀπολογία §§ 6-27 (05')

Η απολογία του μοιχοκτόνου

Ο λόγος αυτός, που είναι το **αριστούργημα του Λυσία**, κατά την κρίση φιλολόγων της ολκής του Dobree (nilin hoc generemelius) και του Wilamowitz (ο «ωραιότερος λόγος» του Λυσία) αποτελεί βασικό κείμενο στις επίκαιρες συζητήσεις για τη θέση της γυναίκας στην Αθήνα της κλασικής εποχής.

Ο λόγος είναι η απολογία του Ευφίλητου, ενός άγνωστου κατά τα άλλα Αθηναίου γεωργού, για τον φόνο του νεαρού Ερατοσθένη, που τον συνέλαβε, όπως ισχυρίζεται, να διαπράττει μοιχεία με τη γυναίκα του μέσα στο ίδιο του το σπίτι. Ο νόμος επέτρεπε στο θιγόμενο να σκοτώσει ατιμωρητί το μοιχό που συλλαμβανόταν επ' αυτοφώρω. Ο Ευφίλητος παραδέχεται το φόνο, υποστηρίζει όμως ότι έχει διαπράξει σύννομο φόνο (*φόνον δίκαιον*). Την εκδοχή του την αμφισβήτησαν οι κατήγοροι (οι συγγενείς του νεκρού), που φαίνεται ότι απέδιδαν τον φόνο σε άλλα κίνητρα και ισχυρίζονταν ότι ο Ερατοσθένης παγιδεύτηκε, οδηγήθηκε διά της βίας μέσα στο σπίτι του Ευφίλητου και σκοτώθηκε, ενώ είχε καταφύγει στην εστία, που παρείχε άσυλο σε όλους. (Στην περίπτωση της μοιχείας φαίνεται ότι επιτρεπόταν το *νηποινεί κτείνειν*, το να σκοτώνει δηλ. κάποιος χωρίς να τιμωρείται, υπό τον όρο ότι ο δράστης δεν είχε παγιδεύσει το θύμα).

Η υπόθεση πιθανότατα εκδικάστηκε στο Δελφίνιο, το δικαστήριο που ήταν αρμόδιο για εκδίκαση υποθέσεων σύννομου φόνου και συνεδρίαζε στο ιερό του Δελφινίου Απόλλωνος. Δεν γνωρίζουμε ποια ήταν η έκβαση ούτε πότε εκφωνήθηκε ο λόγος.

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

- ΠΡΟΟΙΜΙΟ [ΛΥΣ 1.1-5](#)
- ΔΙΗΓΗΣΗ [ΛΥΣ 1.6-28](#)
- ΠΙΣΤΕΙΣ [ΛΥΣ 1.29-46](#)
- ΕΠΙΛΟΓΟΣ [ΛΥΣ 1.47-50](#)

ΛΥΣΙΑΣ, Ὑπὲρ τοῦ Ἐρατοσθένους φόνου ἀπολογία §§ 6-8: Οι αρετές της συζύγου του Ευφίλητου (05')

Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι η ασυνήθιστα μακρά **διήγηση** του λόγου (το 40% του συνόλου), η οποία συνιστά αφηγηματικό επίτευγμα. **Η διήγηση εν προκειμένω δεν αποτελεί μόνο τη βάση για την απόδειξη, λειτουργεί η ίδια με τρόπο έμμεσο -και γι' αυτό ίσως δραστικότερο- ως απόδειξη,** αφού συμβάλλει αποφασιστικά στο να διαγραφεί πειστικά ο χαρακτήρας του Ευφίλητου ως ενός ανθρώπου -συχνά "ανθρωπάκου"- που δεν θα ήταν σε θέση να σχεδιάσει και να εκτελέσει το στυγερό έγκλημα που του αποδίδουν οι κατήγοροι.

Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο ρήτορας παρουσιάζει στη **διήγηση** του λόγου του λόγου τις αρετές της συζύγου του κατηγορουμένου; Πιστεύετε ότι βοηθούν στην απόδειξη της αθωότητάς του;

3. Εστίαση στα γλωσσικά στοιχεία

Κατά την ανάγνωση: (02')

1^ο: [6] ἐγὼ γάρ, ὧ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἔδοξέ μοι γῆμαι καὶ γυναῖκα ἡγαγόμην εἰς τὴν οἰκίαν, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον

2^ο: οὕτω διεκείμην ὥστε μήτε λυπεῖν μήτε λῖαν ἐπ' ἐκείνη εἶναι ὅ τι ἂν ἐθέλη ποιεῖν, ἐφύλαττόν τε ὡς οἶόν τε ἦν,

3^ο: καὶ προσεῖχον τὸν νοῦν ὥσπερ εἰκὸς ἦν. ἐπειδὴ δέ μοι παιδίον γίνεταί, ἐπίστευον ἤδη καὶ πάντα τὰ ἑμαυτοῦ

4^ο: ἐκείνη παρέδωκα, ἡγούμενος ταύτην οἰκειότητα μεγίστην εἶναι. [7] ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ χρόνῳ, ὧ Ἀθηναῖοι,

5^ο: πασῶν ἦν βελτίστη, καὶ γὰρ οἰκονόμος δεινὴ καὶ φειδωλὸς {ἀγαθὴ} καὶ ἀκριβῶς πάντα διοικοῦσα· ἐπειδὴ δέ

6^ο: μοι ἡ μήτηρ ἐτελεύτησε, ἢ πάντων τῶν κακῶν ἀποθανοῦσα αἰτία μοι γεγένηται, ἐπ' ἐκφορὰν γὰρ αὐτῆς

7^ο: [8] ἀκολουθήσασα ἡ ἐμὴ γυνή, ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνθρώπου ὀφθεῖσα, χρόνῳ διαφθειρεται· ἐπιτηρῶν γὰρ

8^ο: τὴν θεραπείαν τὴν εἰς τὴν ἀγορὰν βαδίζουσαν καὶ λόγους προσφέρων 9^ο: ἀπώλεσεν αὐτήν.

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/library/browse.html?text_id=38&page=2

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

¹Οι γυναίκες στην κλασική Αθήνα, ιδιαίτερα εκείνες που δεν ήσαν αναγκασμένες να εργάζονται έξω από το σπίτι, έβγαιαν κυρίως για να συμμετάσχουν σε λατρευτικές εκδηλώσεις ή να παρακολουθήσουν την κηδεία κάποιου στενού συγγενή.

²Λόγω του περιορισμού των γυναικών, ήταν αποφασιστικός ο ρόλος του μεσολαβητή, για να μπορέσει κάποιος να πλησιάσει μια γυναίκα.

Δραστηριότητες:

A. Δραστηριότητες κατανόησης γραπτού λόγου

1. Στο αρχαίο κείμενο:

- ❖ Να υπογραμμίσετε τα ρήματα και τα υποκείμενά τους. (10')
- ❖ Να βρείτε και να υπογραμμίσετε στο κείμενο τις λέξεις που εισάγουν δευτερεύουσες προτάσεις. (05')
- ❖ Να ξαναγράψετε το κείμενο, αφού το αναδιατάξετε το κείμενο, ώστε να διακρίνονται οι κύριες από τις δευτερεύουσες προτάσεις, βάζοντας τους όρους κάθε πρότασης σε νεοελληνική συντακτική σειρά. (20')

Παράδειγμα:

[6] ἐπειδὴ ἔδοξέ μοι γῆμαι καὶ

γυναῖκα ἡγαγόμην εἰς τὴν οἰκίαν,

2. Αφού χωριστείτε σε ομάδες των 4 ατόμων, διαβάστε γρήγορα το κείμενο και αναζητήστε τα στοιχεία που ζητούνται παρακάτω. Ο εκπρόσωπος κάθε ομάδας θα παρουσιάσει τα ευρήματα της ομάδας του και οι εκπρόσωποι των άλλων ομάδων θα τα συγκρίνουν με τα δικά τους ευρήματα. (10')

- Ήταν καλή η συμπεριφορά του *Ευφίλητου* προς τη σύζυγό του;
- Ποιο γεγονός τον έκανε να νιώσει εμπιστοσύνη προς αυτή;
- Ποιες αρετές της συζύγου του παρουσιάζει ο ομιλητής;
- Ποιο γεγονός θεωρεί αιτία της αλλαγής της;

3. Διαβάστε προσεχτικά το κείμενο και απαντήστε, σε συνεργασία με το διπλανό/τη διπλανή σας με την ένδειξη Σ για σωστό και Λ για λάθος, ανάλογα με το περιεχόμενο, σημειώνοντας το απόσπασμα που επιβεβαιώνει την απάντησή σας. (10')

α. Ο Ευφίλητος ακολουθούσε το μέτρο στη συμπεριφορά προς τη σύζυγό του.

β. Ο Ευφίλητος θεωρεί το παιδί ισχυρό δεσμό μεταξύ των δύο συζύγων.

γ. Η σύζυγός του είχε ένα ελάττωμα: ήταν σπάταλη.

δ. Ο δολοφονημένος γνώρισε τη σύζυγό του στην κηδεία της μητέρας του Ευφίλητου.

ε. Ο δολοφονημένος βρήκε ευκαιρία να προσεγγίσει τη σύζυγό του μέσω της δούλας .

4. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις σημειώνοντας το απόσπασμα που επιβεβαιώνει την απάντησή σας. (Συνεργασία με το διπλανό/τη διπλανή σας)(10').

α. Στο κείμενο παρουσιάζονται δύο γεγονότα που επηρέασαν το γάμο του ομιλητή. Ποια είναι αυτά;

β. Ο Ευφίλητος εμπιστευόταν από την αρχή του γάμου του τη σύζυγό του;

γ. Ο Ευφίλητος κάνει λόγο για συμφορές (τῶν κακῶν) (πληθυντικός αριθμός) που τον βρήκαν. Ποια ήταν η αρχή των δεινών του; Ποιες άλλες συμφορές εννοεί;

B. Δραστηριότητες κατανόησης του λεξιλογίου

1. Να επιλέξετε την ορθή σημασία των παρακάτω φράσεων σύμφωνα με το νόημα του κειμένου. (08')
(ατομική δραστηριότητα)

ἔδοξέ μοι γῆμαι

- Αποφάσισα να (την) γνωρίσω
- πήρα την απόφαση να παντρευτώ

ἐπ' ἐκείνη εἶναι

- να είναι στο χέρι της, να είναι ελεύθερη
- να είναι υποχρεωμένη

προσεῖχον τὸν νοῦν

- επαγρυπνούσα
- κατανοούσα τις αντιλήψεις

οἷόν τε ἦν

- ήταν δυνατό
- ήταν επιτρεπτό

ἐκφορὰν

- κηδεία
- έξοδος

ἐπιτηρῶν γὰρ τὴν θεράπειαν

- περιορίζοντας την υπηρετρία
- Παρακολουθώντας την υπηρετρία

λόγους προσφέρων

- κάνοντας προτάσεις
- δίνοντας αφορμές

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddel-scott/search.html?lq=

2. Να γράψετε στη Β στήλη λέξεις ή φράσεις του αρχαίου κειμένου με την ίδια ή παρόμοια σημασία με τις εκείνες της Α στήλης; (05')

A	B
1. ἔδοξέ μοι γῆμαι	a.
2. ἐφύλαττόν	b.
3. διαφθείρεται	c.
4. βελτίστη	d.

3. Ποια από τις παρακάτω σημασίες έχει η λέξη **αἰτία** στο αρχαίο κείμενο; (05')

αἰτία, ἢ (αἰτέω),

- I. 1. ψόγος, μομφή, κατηγορία, **Λατ.** crimen· επομένως, ενοχή ή σφάλμα που περιέχεται σε μία τέτοια κατηγορία, σε **Πίνδ.**, **Ηρόδ.**·

Φράσεις: *αἰτίαν ἔχειν*, κατηγορούμαι· τινός, για κάτι, **στον ίδ. κ.λπ.**· αντιστρόφως, *αἰτία ἔχει με, στον ίδ.*· *ἐν αἰτία εἶναι* ή *γίγνεσθαι*, σε **Ξεν. κ.λπ.**· *αἰτίαν ὑπέχειν*, βρίσκομαι υπό κατηγορία, κατηγορούμαι, σε **Πλάτ.**· *αἰτίαν φέρεσθαι*, σε **Θουκ.**· *αἰτίαις ἐνέχεσθαι*, σε **Πλάτ.**· αντίθ. προς τα παραπάνω είναι τα *ἐν αἰτία ἔχειν* ή *δι' αἰτίας*, θεωρώ κάποιον ένοχο, κατηγορώ, σε **Ηρόδ.**, **Θουκ. κ.λπ.**· *ἐν αἰτία βάλλειν*, σε **Σοφ.**· *αἰτίαν νέμειν τινί*, **στον ίδ. κ.λπ.**

2. με θετική σημασία, *εἰ εὖ πράξαιμεν, αἰτία θεοῦ*, (η ευδαιμονία μας) οφείλεται σε αυτόν, η δόξα είναι δική του, σε **Αισχύλ.**· *οἱ ἔχουσι ταύτην τὴν αἰτίαν*, αυτοί που έχουν την υπόληψη ότι..., που φημίζονται για..., σε **Πλάτ.**

3. επίπληξη, νουθεσία, παραίνεση· *μη' ἐπ' ἔχθρα τὸ πλέον ἢ αἰτία*, σε **Θουκ.**

II. αναγκαστικό ή τελικό αίτιο, αιτία, *Λατ. causa*, σε *Πλάτ. κ.λπ.*· η *δοτ. αἰτία* ως *επίρρ.*, όπως το *Λατ. causa*, εξαιτίας, χάρη σε, ένεκα· *κοινοῦ ἀγαθοῦ*, σε *Θουκ.*

III. περίσταση, ευκαιρία· *αἰτίαν παρέχειν*, σε *Λουκ.* IV. (στη Λογική), η κύρια κατηγορία στην οποία υπάγεται ένα πράγμα, σε *Δημ.*

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/

Γ. Δραστηριότητες ανάλυσης και παραγωγής προφορικού λόγου

Στις δραστηριότητες που ακολουθούν να εκφράσετε τις απόψεις σας αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου και της σύγχρονης εποχής:

1. Σε ένα ρητορικό λόγο – και ιδιαίτερα σε έναν που ανήκει στο δικανικό είδος – οι επιλογές του συγγραφέα/ομιλητή κάθε άλλο παρά τυχαίες δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν. Ο χειρισμός του λόγου σε τέτοιες περιπτώσεις απαιτεί επιδεξιότητα από τον χρήστη.

Αφού λάβετε υπόψη σας το περιβάλλον στο οποίο εκφωνεί το λόγο του ο Λυσίας/ Ευφίλητος, το ακροατήριό του, αλλά και τους επιδιωκόμενους σκοπούς του, να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα: (15')

α. Στην παράγραφο [6] : *ἐφύλαττόν τε ὡς οἷόν τε ἦν, καὶ προσεῖχον τὸν νοῦν ὥσπερ εἰκὸς ἦν.* γίνεται χρήση από τον ρήτορα δύο αναφορικών προτάσεων (τρόπος). Τί επιδιώκει με τη χρήση τους ο ρήτορας/ Ευξίθεος;

β. [8] *ἡ ἐμὴ γυνὴ ὑπὸ τούτου τοῦ ἀνθρώπου ὀφθεῖσα, χρόνῳ διαφθείρεται· ἐπιτηρῶν γὰρ τὴν θεραπείαν τὴν εἰς τὴν ἀγορὰν βαδίζουσιν καὶ λόγους προσφέρων ἀπώλεσεν αὐτήν.* Σχολιάστε τη λειτουργία της παθητικής σύνταξης στην πρώτη περίοδο λόγου και της ενεργητικής στη δεύτερη όσον αφορά την απόδοση ευθύνης για τη μοιχεία, άρα και το φόνο, που διαπράχθηκαν.

Δ. Δραστηριότητες κατανόησης και παραγωγής γραπτού λόγου

1.i. Να βρείτε τη λειτουργία του συνδέσμου *ὡς* στις παρακάτω προτάσεις: (02')

- Ὡς αύριο έχει ο Θεός.
- Ὡς τρέμει η καρδούλα μου, να τρέμει το γιοφύρι

1. II. Να βρείτε τη λειτουργία του συνδέσμου *ὡς* στην πρόταση: *ὡς οἷόν τε ἦν* και στις παρακάτω φράσεις: (05')

I. Λέγει γὰρ *ὡς οὐδὲν ἔστιν ἀδικώτερον φήμης.*

II. *Ὡς δ' οὐκ ἐπέειθοντο*, οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν.

III. Ἔφη (ενν. ὁ Θεμιστοκλῆς) τοὺς ξυμπρέσβεις [...] προσδέχεσθαι μέντοι ἐν τάχει ἦξιν καὶ θαυμάζειν **ὡς οὕτω πάρειςιν.**

IV. Ἄκουσον, **ὡς ἂν μάθης.**

V. Ἀθηναῖοι δὲ **ὡς ἦσθοντο**, πλεύσαντες ναυσὶν ἐξήκοντα ἐπὶ Σάμου...

VI. Διὸ δεῖ ἦχθαί πως εὐθύς ἐκ νέων, **ὡς ὁ Πλάτων φησίν**, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ.

3.1. Ανάλυση

Να διατυπώσετε απορίες, ερωτήσεις, να ζητήσετε διευκρινίσεις.

Μπορούμε να συζητήσουμε σημεία που σας δυσκόλεψαν.

3.2. Εξάσκηση

Μετά την ανάγνωση

E.1. [6] *ἐγὼ γάρ, ὦ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἔδοξέ μοι γῆμαι καὶ γυναῖκα ἠγαγόμην εἰς τὴν οἰκίαν, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον οὕτω διεκείμην ὥστε μήτε λυπεῖν μήτε λῖαν ἐπ' ἐκείνη εἶναι ὃ τι ἂν ἐθέλη ποιεῖν, ἐφύλαττόν τε ὡς οἶόν τε ἦν, καὶ προσεῖχον τὸν νοῦν ὡσπερ εἰκὸς ἦν. ἐπειδὴ δέ μοι παιδίον γίνεταί, ἐπίστευον ἤδη καὶ πάντα τὰ ἐμαυτοῦ ἐκείνη παρέδωκα, ἠγούμενος ταύτην οἰκειότητα μεγίστην εἶναι.*

- ❖ Να αποδώσετε το απόσπασμα στα νέα ελληνικά, αφού λάβετε υπόψη σας τη δραστηριότητα **A1. (05'-07')**
- ❖ Μπορείτε να συγκρίνετε τη μετάφρασή σας με αυτή που σας δίνεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

E.2.i. Να μελετήσετε τη λειτουργία του **ὡς** στον αρχαιοελληνικό λόγο (βλ. τελευταία σελίδα)

E.2. ii. Να βρείτε τη λειτουργία του συνδέσμου **ὡς** στις παρακάτω φράσεις:

ὡς ἀληθῶς

ὅπως ὡς βέλτισται ἔσσονται

ὡς ἔπος εἶπεῖν

λέγουσιν ἡμᾶς ὡς ὀλωλότας

ἔρώτα ὃ τι βούλει, ὡς τάληθῆ ἔροῦντος

ἀνήγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν

τὸν ὅμοιον ἄγει θεός ὡς τὸν ὅμοιον

ὡς Ἄγιν ἐπρεσβεύσαντο

Δ.ὡς, πριν από ανεξάρτητες προτάσεις:

ὡς ἀστεῖος ὁ ἄνθρωπος

ὡς ὑπερδέδοικά σου

ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος

ὡς μὴ θάνοι

σὺν ἀνθρώποις ὡς εἴκοσι

παῖς ὡς ἑπταετής
ὡς ἕκαστος

Προαιρετικά:

E.3. Ενώ η δίκη αφορά το φόνο του Ερατοσθένη από τον απατημένο σύζυγο Ευξίθεο, ο τύπος ασχολείται με την «πέτρα του σκανδάλου», τη σύζυγο του Ευξίθεου. Αφού χωριστείτε σε ομάδες, να γράψετε άρθρο /κοινωνικό σχόλιο υπέρ ή κατά της συζύγου του Ευξίθεου. (200-250 λέξεις)

E.4. Αφού μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα να γράψετε ένα δοκίμιο με τίτλο Απόψεις αρχαίων Ελλήνων στοχαστών για τις αρετές των γυναικών. (250-300 λέξεις)

A. Πλάτων, Πολιτεία, Ε, 456c

[Σωκράτης:] Συνεπώς η φυσική καταλληλότητα για το έργο του φύλακα είναι η ίδια και στη γυναίκα και στον άνδρα, με μόνη διαφορά ότι στη μια περίπτωση είναι πιο αδύναμη⁵, ενώ στην άλλη πιο ισχυρή.

B. Πλάτων, Μένων, 73b

[Σωκράτης:] Τα ίδια πράγματα λοιπόν χρειάζονται και οι δύο, και ο άνδρας και η γυναίκα, αν πρόκειται να είναι ενάρετοι, σωφροσύνη και δικαιοσύνη.

Γ. ΞΕΝΟΦΩΝ, Οἰκονομικός (7.1-7.15)

[7.14] Σ' αυτά, Σωκράτη, η γυναίκα μου απάντησε: "Ποιά βοήθεια", είπε, "θα μπορούσα να σου προσφέρω εγώ; Ποιά είναι η δύναμή μου; Όλα εξαρτώνται από σένα, ενώ δικό μου έργο, μου είπε η μητέρα μου, είναι να είμαι φρόνιμη".

[7.15] "Ναι μά τον Δία", είπα εγώ, "γυναίκα: το ίδιο με συμβούλεψε και ο δικός μου ο πατέρας. Χαρακτηριστικό όμως των φρονίμων, και του άνδρα και της γυναίκας, είναι να προσπαθούν να διατηρήσουν τα υπάρχοντά τους όσο το δυνατόν καλύτερα, και άλλα αγαθά όσο γίνεται περισσότερα να προσθέσουν σ' αυτά, με έντιμο και δίκαιο τρόπο".

Δ. ΣΗΜΩΝΙΔΗΣ Ο ΑΜΟΡΓΙΝΟΣ, απ. 7 West

Κάθε γυναίκας χώρια τον νουν έκαμε
ο θεός πρώτα· από γουρούνα τριχωτήν
αυτήν που όλα στο σπίτι έχει στο βόρβορο
και κυλισμένα χιλιανάκατα χαμαί·

...

Την άλλην από σκύλαν έκαμε ζουρλή,

...

Από πηλό την άλλη οι θεοί έπλασαν
και την πάντρεψαν, την κουτήν

...

Την δίγνωμη γυναίκα' από την θάλασσα
την έπλασε· ...

Την άλλη από γαιϊδούραν έκαμε ψαρή,

...

Την άλλη από νυφίτσα, γενεά πρόστυχη·50

...

Την άλλην η φοράδα γέννησε η χαδού,
που τες χοντροδουλειές δεν καταδέχεται·

...
 Από μαϊμού την άλλην έπλασ' ο θεός
 και συφορά στους άνδρες την εφίλεψε.
 Ασχημομούρα τούτη,

...
 Την άλλη τέλος από μέλισσα· χαρά
 σ' εκείνον που την πάρει· πάντ' ανέγκλητη,
 το σπίτι στολίζει, μεγαλώνει του το βιος·⁸⁵
 γερνάει αγαπημένη με τον άνδρα της,
 αφού γεννήσει τίμια κι όμορφη γενιάν·
 μες σ' όλες τες γυναίκες ξεχωρίζεται
 κι ουράνια χάρη την θωριά της περιχεί.
 με θηλυκά δεν στρέγει αυτή να κάθεται⁹⁰
 π' άσκημα λόγια και πομπές κρυφομιλούν.
 Τέτοιες γυναίκες ο θεός χαρίζει τες
 τες γνωστικές στους άνδρες και τες πιο καλές..

...
 Καθείς καλοφημίζει την γυναίκα του
 και την γυναίκα τ' άλλου την κακολογά·
 κι ίδια πως έχομ' όλοι, δεν το ξέρομε.

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/poetry/browse.html

Ευχαριστώ για την προσοχή και τη συμμετοχή σας!

Ελένη Κολλυροπούλου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

6] Εγώ, Αθηναίοι, αφού πήρα την απόφαση να παντρευτώ και τελικά παντρεύτηκα, τον πρώτο καιρό τηρούσα τέτοια στάση απέναντι στη γυναίκα μου, ώστε μήτε να τη δυσαρεστώ μήτε όμως και να πάρα είναι ελεύθερη να κάνει ό,τι θέλει· την επιτηρούσα, όσο ήταν δυνατό, και επαγρυπνούσα, όπως ήταν φυσικό. Από τότε όμως που γεννήθηκε το παιδί, της είχα πλέον εμπιστοσύνη και της παρέδωσα ό,τι είχα και δεν είχα, επειδή πίστευα ότι το παιδί αποτελεί τον πιο ισχυρό δεσμό. [7] Τον πρώτο καιρό λοιπόν, Αθηναίοι, ήταν όντως η καλύτερη απ' όλες: ήταν νοικοκυρά φοβερή και μετρημένη στα έξοδα και διαχειριζόταν τα πάντα με μέτρο. Όταν όμως είχα την ατυχία να χάσω τη μητέρα μου — ο θάνατός της στάθηκε η αιτία για όλα τα δεινά που με βρήκαν. [8] Συγκεκριμένα στην κηδεία της συνόδεψε και η γυναίκα μου την νεκρή· εκεί την είδε ο άνθρωπος αυτός και με τον καιρό την παρέσυρε. Παρακολουθούσε δηλ. έκτοτε την υπηρέτρια που πηγαίνει στην αγορά, έκανε μέσω αυτής προτάσεις στη γυναίκα μου και τελικά την κατέστρεψε. (Θ.Κ.Στεφανόπουλος)

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/literature/browse.html?text_id=274#m1

Το μόριο *ώς*

Το μόριο *ώς* μπορεί να λειτουργήσει ως σύνδεσμος, επιφώνημα, καταχρηστική πρόθεση, επιτακτικό μόριο, επίρρημα ενώ πολύ συχνά συνοδεύει μετοχή, απαρέμφατο ή ουσιαστικό.

α) ο υποτακτικός σύνδεσμος *ώς*

Εισάγει δευτερεύουσες προτάσεις:

- **ονοματικές ειδικές** και εκφράζει υποκειμενική άποψη, μετά από ρήματα γνωστικά, λεκτικά, κ.τ.λ. μεταφράζεται: "πως, κατά τη γνώμη..." (*ώς ἄρα* = ότι τάχα)
π.χ. Λέγει γὰρ **ώς οὐδὲν ἔστιν ἀδικώτερον φήμης.**(= Λέει πως τίποτε δεν είναι πιο άδικο από τη φημολογία.)
- **επιρρηματικές αιτιολογικές** υποκειμενικής αιτιολογίας, μετά από ρήματα ψυχικού πάθους, μεταφράζεται "γιατί" (τάχα)
- **ονοματικές πλάγιες ερωτηματικές**
- **επιρρηματικές χρονικές**
- **επιρρηματικές τελικές**
- **επιρρηματικές συμπερασματικές** (= Ὄστε να).

Σημείωση: *ως* + **απαρέμφατο** μετά από τα συγκριτικά, λειτουργεί ως β' όρος σύγκρισης

(ασύμμετρη σύγκριση).

π.χ. "Ἐχουσιν τὰς ἀσπίδας μείζονας ἢ **ώς ορᾶν.**"(= Ἐχουν τις ασπίδες μεγαλύτερες απ' όσο πρέπει ώστε να βλέπουν.)

- **αναφορικές παραβολικές**

μεταφράζεται: "όπως" και δηλώνει τρόπο, συχνά ακολουθεί το επίρρημα *οὕτω*.

β) ο αιτιολογικός παρατακτικός σύνδεσμος *ώς*

Μπαίνει στην αρχή κύριων προτάσεων κρίσης:

π.χ. **Ὡς** ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἡδίου ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων.(= Διότι ἐγώ...)

γ) εμφαντικό επιφώνημα

Μπαίνει στην αρχή επιφωνηματικών προτάσεων:π.χ. **Ὡς** υπερδέδοικά σου.(= Πόσο πολύ φοβάμαι για σένα.)

δ) Συνοδεύει:

- **αιτιολογική μετοχή:**
π.χ. Καὶ **ώς** προθυμότητοισ **οὔσιν** μῖν χάριν εἴσεται Κύρος.(= Ο Κύρος θα σας χρωστά ευγνωμοσύνη **γιατί έχει τη γνώμη ότι είστε προθυμότετοι.**)
- **τελική μετοχή,** σε μέλλοντα μετά από ρήματα κίνησης:
π.χ. Ὁ δὲ συλλαμβάνει Κύρον **ώς ἀποκτενῶν.**(= Αυτός συλλαμβάνει τον Κύρον **για να τον σκοτώσει.**)

- **απόλυτο απαρέμφατο:**
π.χ. Ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὡς εἰπεῖν, ὡς συνελόντι εἰπεῖν. (= Για να το πω έτσι.)
- **κατηγορούμενο του αντικειμένου:**
π.χ. Ἐμὲ δ' οὐχ ὡς πρεσβευτὴν κρίνουσιν, ἀλλ' ὡς ἐγγυητὴν Φιλίππου καὶ τῆς εἰρήνης.
(= Εμένα λοιπόν όχι ως πρέσβη κρίνουν, αλλά ως εγγυητή του Φιλίππου και της ειρήνης.)
- **ε) καταχρηστική πρόθεση:**
- **με αριθμητικό,** σχηματίζοντας επιρρηματικό εμπρόθετο προσδιορισμό που δηλώνει ποσό κατά προσέγγιση:
π.χ. Ἀσπίδας ἔλαβον ὡς διακοσίας.
(= Ἐλαβαν ασπίδες περίπου διακόσιες.)
- **με αιτιατική προσώπου** σχηματίζοντας επιρρηματικό εμπρόθετο προσδιορισμό που δηλώνει κατεύθυνση σε πρόσωπο: π.χ. Γράμματα ἔπεμψε ὡς Ἀλέξανδρον. (= Γράμματα έστειλε προς τον Αλέξανδρο.)
- **στ) επιτατικό μόριο με επίθετο ή επίρρημα θετικού ή υπερθετικού βαθμού** με τη σημασία του "όσο γίνεται", "όσο το δυνατόν": π.χ. Σκέψασθε δὴ ὡς καλῶς, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι. (= Σκεφτείτε όσο το δυνατό καλύτερα, άνδρες Αθηναίοι.)
- **ζ) δεικτικό επίρρημα τονισμένο** και μεταφράζεται «έτσι»: π.χ. Καὶ ὡς, Οὐδ' ὡς.
- **η) ὡς + εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού, μετά από ρήματα κίνησης:**
π.χ. Ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ὡς εἰς ναυμαχίαν. (= Στο λιμάνι παρατάσσονταν σαν για ναυμαχία.)
- **θ) σε εκφράσεις ή προτάσεις:** Ὡς ἔμοι, Ὡς ἔοικε = "όπως μου φαίνεται", κ.τ.λ.

ὡς

https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddel-scott/search.html?lq=%E1%BD%A1%CF%82

Α.

I. 1. επίρρ. του τρόπου, ὡς (με τόνο), δεικτικό = οὕτως, έτσι, τοιουτοτρόπως, **Λατ.** sic, σε Όμηρ., **Ηρόδ.**· σπανίως στην **Αττ.**· καὶ ὡς, και μ' όλα αυτά, οὐδ' ὡς, μηδ' ὡς, όχι έτσι, με κανέναν τρόπο, σε Όμηρ., **Σοφ.**

2. σε παρομοιώσεις, ὡς..., ὡς..., έτσι... ὅπως..., **Λατ.** sic... ut..., σε **Ομήρ. Ιλ., Πλάτ. 3.** έτσι, για παράδειγμα, σε **Ομήρ. Οδ.**

II. 1. ὡς, αναφ., ὅπως, καθώς, **Λατ.** ut, πρώτα απαντά στον Όμηρ.· οὕτως ὡς, **Λατ.** sic ut· αλλά το δεικτικό συχνά παραλείπεται· οι παρομοιώσεις πολλές φορές εισάγονται με τα ὡς ὅτε, ὡς δ' ὅτε, όπου το ὅτε συχνά φαίνεται περιττό, ἤριπε δ', ὡς ὅτε πύργος (ἤριπε), σε **Ομήρ. Ιλ.**· το ὡς παίρνει τόνο όταν βρίσκεται στο τέλος της πρότασης ή όταν ακολουθεί τη λέξη απ' την οποία εξαρτάται· θεὸς δ' ὡς τίετο δῆμω, σε **Ομήρ. Ιλ.**· οἱ δὲ φέβοντο βόες ὡς, σε **Ομήρ. Οδ.**

2. καθώς, ακριβώς ὅπως, όπου μπορεί να βρίσκεται η αναφ. **αντων. ὅσος, π.χ. ἐλὼν κρέας ὡς** (δηλαδή ὅσον) **αἱ χεῖρες ἐχάνδανον, στο ἴδ.**· σοὶ θεοὶ πόροιεν ὡς ἐγὼ θέλω, σε **Σοφ.**

3. παρενθετικά, όταν ο ομιλητής υποστηρίζει μια γενική θέση, ὡς ἔμοι δοκεῖ, ὡς ἔοικε **κ.λπ.**, καθώς φαίνεται· συχνά μαζί με γε ή γοῦν, ὡς γοῦν, ὅπως σε κάθε περίπτωση· αυτές οι φράσεις έγιναν ελλειπτικές, ὡς ἔμοι ή ὡς γ' ἔμοι (δοκεῖ)· ὡς ἀπ' ὀμμάτων (ενν. εἰκάσαι), όσο μπορεί κανείς να κρίνει με τα μάτια, σε **Σοφ.**· επίσης, ὡς Λακεδαιμόνιος (ενν. ὦν), θεωρούμενος ως Λακεδαιμόνιος, σε **Θουκ.**· ὡς γυνή, σαν γυναίκα, ὅπως μια γυναίκα, σε **Σοφ.**· έτσι το ὡς συνάπτεται με το αντικείμενο του ρήματος, **συμπέμφας αὐτὸν ὡς φύλακα** (ενν. εἶναι), έχει στείλει αυτόν μαζί με άλλους ως φύλακα, σε **Ηρόδ.**· ὡς ἐπὶ φρυγανισμόν, ὅπως αν συγκέντρωνα καύσιμα, σε **Θουκ.**

III. 1. περιορίζει ή επιτείνει τη δύναμη των επιρρ.· ὡς ἀληθῶς, ὅπως είναι η αλήθεια, δηλαδή η πραγματική αλήθεια, «το ὄντως ον», σε **Πλάτ.**· επίσης, ὕστερα από επιρρ. που εκφράζουν κάτι εξωπραγματικό, έκτακτο και θαυμαστό, **θαυμαστῶς ή θαυμασίως ὡς, ὑπερφυῶς ὡς**· επίσης με **υπερθ.** ὅπως το ὄ τι και το ὅπως· ὡς **μάλιστα = Λατ.** quam maxime, ὡς **ῥᾶστα = quam facillime, ὡς τάχιστα = quam celerrime**, σε **Ηρόδ. κ.λπ.**· στις φράσεις ὡς τὸ πολὺ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, σε **Πλάτ.**· ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος, **στον ἴδ.**

2. με την ίδια σημασία επίσης με **επίθ.**, ὅπως ὡς βέλτισται ἔσσονται, **στον ἴδ.**· ὡς ἐς ἐλάχιστον, σε **Θουκ. Β. ὡς,** ως σύνδεσμος·

I. με ονοματικές προτάσεις, = ὅτι, **Λατ.** quod, ὅτι, χρησιμοποιείται για να δηλώσει ένα γεγονός· **μηκέτ' ἐκφοβοῦ, ὡς σε ἀτιμάσει,** σε **Σοφ. κ.λπ.**

II. 1. ὡς, με τελικές προτάσεις, = ἵνα, ὅπως, για να, **Λατ.** ut· το ὡς και το ὡς ἄν, **Επικ.** ὡς κεν, συντάσσεται, ὅπως οι άλλοι τελικοί σύνδεσμοι, με **υποτ.** ὕστερα από αρκτικούς χρόνους και με **ευκτ.** ὕστερα από ιστορικούς χρόνους· **πρβλ. ἵνα Β, ὅπως Β.**

2. με ιστορικούς χρόνους (οριστική) για να δηλώσει ένα γεγονός που ανήκει στο παρελθόν και, επομένως είναι αδύνατο να συμβεί, *τί μ' ούκ ἔκτεινας, ὡς ἔδειξα μήποτε...*, έτσι που ποτέ δεν θα μπορούσα να δείξω..., σε **Σοφ.**

3. ὡς με **απαρ.**, περιορίζει τον ισχυρισμό· ὡς εἶπειν, για να πούμε έτσι, **Λατ.** ut ita dicam, σε **Ηρόδ.**· ὡς ἔπος εἶπειν, **κ.λπ.**· ὡς εἰκάσαι, κάνοντας μια σκέψη, δηλαδή πιθανώς, **στον ἴδ.**

III. 1. ακριβώς όπως το ὥστε με **απαρ.**, ὡστε να, **Λατ.** adeo ut, ita ut· *εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ*, τόσος κατά το πλάτος ὡστε να μπορούν να πλέουν δύο τριήρεις μαζί, **στον ἴδ.**

2. ἢ ὡς, ὕστερα από **συγκρ.**· ἢ μάσσον' ἢ ὡς ἰδέμεν, σε **Πίνδ.**· *μαλακώτεροι...* ἢ ὡς κάλλιον, σε **Πλάτ.**

IV. αιτιολογικό, όπως το ὅτι ἢ το ἐπεὶ, επειδή, γιατί, αφού, **Λατ.** quia, quandoquidem· *τί ποτε λέγεις; ὡς οὐ μανθάνω*, σε **Σοφ.**

V. 1. χρονικό αντί των ὅτε, ἐπεὶ, όταν, **Λατ.** ut· *ἐνῶρτο γέλωσ...*, ὡς ἴδον, το γέλιο άνθισε ανάμεσά τους..., όταν είδαν, σε **Ομήρ. Ἰλ.**· με **ευκτ.** για να εκφράσει επαναλαμβανόμενη ενέργεια, οποτεδήποτε, κάθε φορά που..., ὡς ἀπίκοιτο, σε **Ηρόδ.**

2. το ὡς φαίνεται πως χρησιμοποιείται αντί του ἕως ἢ του ἔστε, τόσο μακριά (στο χρόνο) όσο, στο ενδιαμέσο διάστημα, ὡς ἂν αὐτὸς ἥλιος αἶρη, σε **Σοφ.**· στα **μεταγεν. ἑλλ.** = ἕως, ενόσω, σε **Κ.Δ.**

VI.1. τροπικό αντί του ὅπως, καθὼς, ὅπως, ὅπως το **Λατ.** ut αντί quomodo· *μερμήριζε...*, ὡς Ἀχιλλῆα τιμήσειε, σε **Ομήρ. Ἰλ.**, με την ίδια σημασία, *οὐκ ἔσθ' ὡς*, με κανέναν τρόπο δεν μπορεί να συμβεἶ αυτό, σε **Σοφ.**· *οἷσθ' ὡς ποιήσον*, με μείξη συντάξεων αντί του, ὡς χρή ποιῆσαι, ἢ οἷσθ' ὡς σε κελεύω ποιῆσαι, **στον ἴδ.**· βλ. ***εἶδω** B. 5. 2. ὡς ἂν ποιήσης, με ὅποιον τρόπο κι αν ενεργήσεις, **στον ἴδ.**

VII. τοπικό αντί του ὅπου, ὅπου, σε **Θεόκρ.**

Γ. Ειδικές χρήσεις·

I.1. με **μτχ.** που αναφέρονται στο **υποκ.**, για να δώσει το λόγο ἢ το κίνητρο της ενέργειας που εκφράζεται από το ρήμα, *ωσάν να...*, ὅπως (δήθεν)...· *διαβαίνει ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον*, σε **Ηρόδ.**

2. με **μτχ.** που αναφέρονται στο αντικ· *λέγουσιν ἡμᾶς ὡς ὀλωλότας*, μιλάνε για εμάς σαν να έχουμε πεθάνει, σε **Αισχύλ.**

3. με **μτχ.** απόλυτες, *ἐρώτα ὃ τι θούλει, ὡς τάληθῆ ἑροῦντος (δηλ., πιστεύων με ἐρεῖν)*, σε **Ξεν. κ.λπ.** II. με την ίδια σημασία επίσης όταν βρίσκεται πριν από προθ., *ἀνήγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν* (δηλαδή, ὡς ναυμαχῆσοντες), σε **Θουκ.**· *πλεῖς ὡς πρὸς οἶκον*, σε **Σοφ.**· ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη, σε **Ηρόδ.**

III. οι προθ. *εἰς, ἐπὶ, πρὸς*, άρχισαν να παραλείπονται και το ὡς, που τις ακολουθούσε, άρχισε μόνο του να χρησιμοποιείται ως **πρόθ.** με **αιτ.**, αλλά μόνο με **αιτ.** προσ· *τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον*, ο θεός οδηγεί τον ὅμοιο στον ὅμοιο, σε **Ομήρ. Οδ.**· ὡς Ἄγιν ἐπρεσβεύσαντο, σε **Θουκ.**

Δ. ὡς, πριν από ανεξάρτητες προτάσεις·

I. 1. ὡς, εμφαντικό επιφώνημα, πώς, πόσο, ὅπως το **Λατ.** ut αντί quam· ὡς ἄνοσον κραδίην ἔχες, πόσο ανόητη καρδιά είχες!, σε **Ομήρ. Ἰλ.**· ὡς ἀγαθόν, σε **Ομήρ. Οδ.**· ὡς ἀστεῖος ὁ ἄνθρωπος, πόσο ευγενικής ψυχῆς άνθρωπος είναι αυτός!, σε **Πλάτ.**

2. όταν βρίσκεται δίπλα σε ρήμα η δύναμή του επεκτείνεται σε ολόκληρη την πρόταση· ὡς ὑπερδέδοικά σου, πόσο πολύ φοβάμαι για σένα!, σε **Σοφ.**

3. επίσης, στην αρχή πολλών προτάσεων σημαίνει τη γρήγορη διαδοχή των γεγονότων, ὡς ἴδεν, ὡς μιν Ἔρωσ φρένας ἀμφεκάλυψεν, μόλις είδε, αμέσως ο Έρωτας γέμισε την καρδιά του, δηλαδή είδε και αμέσως ο Έρωτας..., σε **Ομήρ. Ἰλ.**, ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην, ὡς μευ περι θυμὸς ἰάφθη, σε **Θεόκρ.** (ομοίως και σε **Βιργ.**, ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error).

II. 1. **ὡς**, χρησιμοποιείται για να εκφράσει ευχή, ὅπως το εἶθε, **Λατ.** utinam, μακάρι!· με **ευκτ.**, ὡς ἀπόλοιτο και ἄλλος, σε **Ομήρ. Οδ.**· ὡς μὴ θάνοι, μακάρι να μην πεθάνει!, **στο ἴδ.**

2. ὡς, βρίσκεται δίπλα σε άλλες λέξεις ἢ εκφράσεις ευχής, ὡς ὠφελος αὐτόθ' ὀλέσθαι, σε **Ομήρ. Ἰλ.**· ὡς δὴ μὴ ὄφελον νικᾶν, σε **Ομήρ. Οδ.** Ε. ὡς, με αριθμούς δηλώνει ότι αυτοί πρέπει να λογαριάζονται μόνο κατά προσέγγιση, περίπου, σχεδόν, *σὺν ἀνθρώποις ὡς εἴκοσι*, σε **Ξεν.**· *παῖς ὡς ἑπταετής*, περίπου επτά χρόνων παιδί, σε **Πλάτ.**

ΣΤ. ὡς, σε μερικές ελλειπτικές φράσεις·

1. ὡς τί (ενν. γένηται); για ποιο σκοπό;, σε **Ευρ.**

2. ὡς ἕκαστος, ο καθένας χωριστά, **Λατ.** pro se quisque, σε **Ηρόδ.**, **Θουκ.**

Z. Ετυμολογικά· το ὡς είναι επιρρ. τύπος της αναφ. **αντων.** ὅς, ὅπως το τῶς του ὄ, το οὕτως του οὔτος.